

Ola Andersen:

Påskebetragtninger fra en offentlig ansatt tannlege

Kjære President!
Jeg har brukt den stille uken til funderinger over dine ord i de to siste Tidende. Umiddelbart ble jeg glad for den omsorgen du tilsynelatende viser oss som har «affeksjonsverdi». Men jeg har en følelse av at din bekymring dreier seg like mye om hva de privatpraktiserende tannlegene vil få for sine praksiser i tettbebygde strøk.

Dersom vi tar for oss nyere historie, jeg begynte som tannlege i Folketannrøkta i 1970 med plikttjeneste, er følgende å berette: Da tjente vi godt, behandlet alle pasientgrupper og mange var fornøyd. Noe av grunnen til det var at gapet mellom inntektene til de private og de offentlig ansatte var til å leve med. Fra midten av 70-tallet forandret dette seg. Inntekten og pasientgruppene var de samme, men nå hadde Den offentlige tannhelsetjenesten takster, og de var lavere enn de privatpraktiserendes, og det ble en kilde til strid mellom gruppene.

I 1982 begynte jeg i den kommunale tannpleien i en by på Østlandet. Da behandlet vi kun skolebarna, og lange ferier og ikke bare lønn var begrun-

nelsen. Ville vi ha mer varierte arbeidsoppgaver var det to muligheter: leie av skoletannklinikken (men det var kilde til splid) eller jobb som assistent i en privat praksis. Det første var upopulært, med den begrunnelse at det ikke var plass til flere tannleger, mens man som assistent i privatpraksis var velkommen! Jeg har korrespondansen med den lokale klubbens styre.

Nå arbeider jeg i Den offentlige tannhelsetjenesten med per capita og bonus, og igjen opplever vi at ulike takster kan bli en kilde til strid. Gapet mellom lønn i offentlig tannhelsetjeneste og inntekt i privat sektor har bare økt etter at NTF sa nei til fremforhandlede takster. Hvilken ung tannlege vil ta jobb i Den offentlige tannhelsetjenesten, med tunge grupper, til lavere grunnlønn enn en lærer i ungdomsskolen. Riktignok blir «lønnen» nå etter hvert akseptabel pga. per capita og bonus, men den tjenesten vi tilbyr de lovpålagte gruppene blir skadelidende.

Men det mest essensielle punktet berører du, nemlig at de privatpraktiserende ikke vil tilby sin tjeneste for den sum som det offentlige tilbyr.

Hadde NTF jobbet mer i den retning og fått gjennomslag for at en god tjeneste til de tyngre gruppene koster, og fått tilført Den offentlige tannhelsetjenesten disse midlene, tror jeg frafallet hadde blitt mindre.

Til slutt noen ord til tankene om en fasttannlegeordning. Da må store midler inn, men hvor fra? Samtidig må jo en form for regulering til. Skal alle tannlegene som per dags dato er praktiserende i de store byene og tettstedene i Sør-Norge komme inn under ordningen, får vi ikke flere tannleger ut der hvor behovet er størst. Ordene plikttjeneste, turnustjeneste og etableringskontroll har ikke hørt hjemme i NTFs vokabular, men som du selv påpeker er det plikttjeneste som vil gi umiddelbar hjelp.

Adresse: Moss Tannklinikk, Dronningensg. 5, 1530 Moss

En samlet forening er vårt beste våpen

Carl Christian Blich svarer Ola Andersen

Kjære Ola Andersen!
Det gleder meg at mine små epistler blir lest, og ikke minst at de leder til «funderinger». La meg innledningsvis få understreke at vi er i en «spørsmålsfase», hvor ingen endelige svar er gitt. Hovedstyret ønsker innspill i en tid da et tungt ansvar med viktige

veivalg legges på våre skuldre.

Du omtaler et dilemma som har oppstått i ditt fylke: Dårlig grunnlønn er supplert med per capita og bonus, noe som slik du beskriver det, medfører et dårligere tilbud til de prioriterte gruppene. Det er jo beklagelig at dette er blitt resultatet i din hverdag. Du

anfører at NTF burde ha jobbet mer med å få gjennomslag for hva det faktisk koster å gi et kvalitetstilbud til de tyngre gruppene, og at økte tilskudd til Den offentlige tannhelsetjenesten DOT ville «holde på» tannlegene. Ditt ønske om å få synliggjort hva tannbehandling faktisk koster, er

utvilsomt viktig for oss alle. Problemet med «rammene», eller snarere fylkenes disponering av dem, har nemlig mange steder vært på pengene gikk til andre formål, mens DOT ble møtt med krav om inntjening fra betalende pasienter. Økonomisk forutsigbarhet var ett av Tannlegeforeningens argumenter for statlig overtakelse. Vi hadde tro på at helseforetak kunne heve seg over en del av den politiske «hestehandelen» vi har sett i fylkestingene. Slik ble det ikke.

Planøkonomien fra 70-tallet «ligger på is». Fagforeningene har en utfordring når individualismen har erstattet kollektivismen. I framtiden synes det å være de med størst evne til kreativitet og mental omstilling som vil trekke det lengste strået – også økonomisk. Historien helt fram til i dag viser at lønnskampen har gitt begrenset avkastning for en del grupper. Lærerne, sykepleierne, og ikke minst de offentlig ansatte akademikere, er eksempler på grupper som kom dårlig ut. Det «lønnskorsettet» som disse systematisk er blitt tildelt gjennom en årrekke, er det i dag vanskelig å kompensere for. Sykepleierne søker seg nå til utleiebyråene. Også tannlegene har flere mulige plattformer å selge tjenestene sine fra. Dette, kombinert med det faktum at det er knapphet på vår kompetanse, gjør at vi i dag er i en særstilling i forhold til enkelte av de andre gruppene. Denne må vi forvalte vel.

Nå står vi overfor et strategivalg som vi må forsøke å enes om: Er forhandlingene om fastlønn det kortet (i éntall) vi skal satse på? Hva med alternativer der vi benytter en større del av kortstokken? Flere kort kan gi tannleger som ønsker det, flere muligheter til variert arbeid og inntjening. Akademikernes satsing på lokal lønnsdannelse gir best muligheter for de av arbeidstakerne som befinner seg der hvor skoen trykker mest. I områder hvor tannlegene «vokser på trær» kan det bli nødvendig å spille på flere strenger for å nå fram.

Plikttjeneste ville virke så snart den ble innført. Men hva ville skje med rekrutteringen til studiet dersom

dagens ungdom ble forespeilet slike «tvangstrøyer»? Hva sier for øvrig det europeiske regelverket om innføring av slike tiltak? Hvilken nytte har det for våre medlemmer dersom myndighetene skulle velge en slik vei ut av uføret? Ville det være god fagforeningspolitikk å gjeninnføre et slikt begrep i dag? Plikttjeneste hører historien til. Turnus derimot eller økt praksistjeneste under utdanningen, er noe ganske annet. Dette vil neppe alene skape større stabilitet i distriktenes tannlegedekning, men det kan bidra til økt forståelse for hvilke oppgaver man møter som distriktstannlege.

Vi må nok som du antyder, basere kampen for bedre driftsvilkår på dokumentasjon av kostnadene som er knyttet til tannhelsetjenestene. Sannsynligvis vil den vise at skoene vi har på oss, og som passet den gang vi fikk dem i «dåpsgave» (1970? – «Da tjente vi bra,...»), i dag hemmer vår yrkesutøvelse i betydelig grad.

Strategien kan følgelig bli å synliggjøre hva kvalitetstannpleie overfor prioriterte og andre grupper koster, uansett om tannlegen er ansatt eller selvstendig næringsdrivende. Videre kan den innebære lønnsforhandlinger i tråd med Akademikernes satsing. Tannlegeforeningen må dessuten, først internt, vurdere hva konsekvensene av andre «avlønningsmåter» kan bli, for så vel tannlegene (offentlige, private eller i kombinasjon) som pasientene. Et omforent resultat av denne interne diskusjonen må bringes videre i vårt inntektspolitiske arbeid.

Mitt utgangspunkt er at NTFs yrkesaktive medlemmer alle er tannleger. I så måte må vi vise hverandre gjensidig respekt, noe som blant alle innebærer forståelse for at inntektsgrunnlaget er forskjellig. Den som starter «arbeidsdagen» med stor gjeld på arbeidsplassen sin, som har personlig ansvar for ansatte medarbeidere og selv må sørge for økonomisk dekning ved eventuell sykdom, vil vurdere enkelte forhold annerledes enn den som arbeider i et ansettelsesforhold. Men, og det er mitt hovedpoeng, vi bør kunne oppnå de beste resultatene ved å kjempe side om side. De forskjellige

som eventuelt har utviklet seg over tid, bør vi bruke til felles nytte, heller enn til å "stikke hverandre" med. Er målet å få alle ned på det dårligste nivået, eller skal vi forsøke å sikte mot det beste? Jeg tror ikke at du mener det første, men det kan lett bli resultatet dersom man stadig hamrer på at de private har fått det så altfor mye bedre enn de offentlig ansatte etter 1995.

Når det gjelder salg av privat praksis i byene, så må nok tannlegene der ha et realistisk forhold til hva de har i vente. Også her vil markedet sannsynligvis skille klinten fra hveten, uansett hva den enkelte praksiseier måtte mene om sitt salgsobjekt. Problemene for samfunnet vil imidlertid bli størst når distriktenes privatpraktiserende tannleger, som har vært de mest stabile der, pensjonerer seg. I tråd med aksept for mer lokal lønnsdannelse i offentlig sektor, aksepterer og forventer jeg også at myndighetene viser størst kreativitet for å stimulere til at disse praksisene skal kunne videreføres. Det er nemlig, i dagens situasjon, liten grunn for myndighetene til å kjøpe fasttannleger til sentrale strøk.

Med hensyn til dine sluttkommentarer om at en eventuell fasttannlegeordning vil kreve store midler, så tror jeg vi nå skal begrense oss til å fremskaffe dokumentasjonen som kan bevise at prislappen som myndighetene har satt på tannhelsetjenestetilbudet, faktisk er sprukket, gulnet i kantene og så værbitte at vi knapt kan lese hva som står på den. Langt mindre tror vi våre øyne. Disse utfordringene skal vi samlet kjempe for i hovedstyret, hvor offentlig og privat sektor er mest tjent med å være på lag. Konfliktene fra 70- og 80-tallet er ingen av oss tjent med å videreføre. Vår nye organisasjonsstruktur bør kunne medvirke til en hensiktsmessig intern debatt. Det vil være vårt beste våpen.

Til slutt vil jeg takke deg for ditt innspill. Vi trenger slike.

Carl Christian Blich